

поділяються на кримінальні проступки і злочини. Після внесення змін до ККУ було виключено поняття злочин середньої тяжкості, а всі злочини, які раніше так класифікувалися, вважатимуться нетяжкими [5].

Визначення поняття «кримінальний проступок», його ознак, відмежування від злочинів, а також вирішення питання щодо форми законодавчого регулювання відповідальності за кримінальні проступки дозволить знизити офіційно визнаний рівень криміналізації суспільства (покращить ситуацію в Україні з кількістю людей, які мають судимість за злочин, знизить кількість злочинів та засуджених за них).

Список використаних джерел

1. Дмитрук М.М. Кримінальний проступок: правова природа та ознаки. Монографія (Одеса : «Юридична література», 2014 – 224 с.
2. Уголовное право. История юридической науки / отв. ред. В. Н. Кудрявцев). – М. : Наука, 1978. – С. 19.
3. Шишов О. Ф. Преступление и административный проступок / Шишов О. Ф. – М. : МВССО СССР Всесоюзный юридический заочный институт, 1967. – 53 с.
4. Кримінальний кодекс України: Проект підготовлений за завданням Комісії ВР України // Іменем Закону. – 1997. – [16 травня]. – С. 4.
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р.

Чабанюк В. Д.,

доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;

Маринич А. І.,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВООПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 149 КК УКРАЇНИ

Науковці єдині в існуванні елементів об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення: діяння, кримінально-протиправний результат, причинний зв'язок, спосіб, час і місце, засоби і знаряддя, обстановка, джерела вчинення кримінального правопорушення [3, с. 167].

У фаховій літературі відсутня єдність щодо кількості обов'язкових (основних) та факультативних ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення.

Склад кримінального правопорушення «торгівля людьми» передбачено статтею 149 Кримінального кодексу України [4] (ККУ) (далі по тексту – кримінальне правопорушення).

Діяння. Вчинення кримінального правопорушення виражається у формі дії. Склад кримінального правопорушення за ст. 149 ККУ передбачає такі форми дії:

1. Торгівля (продаж) людини. Це передача людини за певну грошову суму, або купівля-продаж людини. Купівля-продаж людини може здійснюватися шляхом підкупу у вигляді платежів чи вигод, для отримання згоди особи, котра контролює іншу особу (стаття 3 Протоколу до Конвенції ООН від 15.11.2000 р. [5]).

Це безповоротна або на певний строк передача людини однією особою (продавцем) іншій особі (покупцю) за грошову винагороду [6, с. 309].

2. Вербування людини. Це залучення людини до праці або надання послуг на певних умовах, як правило, за грошову винагороду. Може здійснюватися психологічний тиск на людину шляхом переконань, спонукань до праці або надання певних послуг.

3. Переміщення людини. Переміщення суб'єктом кримінального правопорушення потерпілої особи з одного місцеперебування в інше.

4. Переховування людини. Дії суб'єкта кримінального правопорушення, спрямовані на укриття потерпілого в приміщеннях, які унеможливають встановлення її справжнього місцеперебування.

5. Передача людини. Дії суб'єкта кримінального правопорушення, пов'язані із переданням потерпілого у фактичну власність іншій людині (покупцю) для наступного використання. Може виконуватись посередником між сторонами угоди.

6. Одержання людини. Отримання потерпілого, встановлення над ним фактичного володіння або повного контролю над його поведінкою.

Для кваліфікації діянь за ст. 149 достатньо вчинити хоча б один із зазначених форм. Кожна зазначена дія є самостійною обов'язковою ознакою складу кримінального правопорушення.

Час вчинення кримінального правопорушення. Спосіб конструювання об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення – формальний. Момент закінчення кримінального правопорушення залежить від особливостей кожної дії, передбаченої об'єктивною стороною:

– для форми продажу та іншої оплатної передачі людини – моментом закінчення кримінального правопорушення є виконання всіх дій, пов'язаних з передачею людини у фактичне володіння іншої особи за грошову винагороду;

– для форми інших угод стосовно людини на безоплатній основі – моментом закінчення кримінального правопорушення є: момент переправлення людини через державний кордон / момент здійснення угоди – передання людини у фактичну власність іншої особи [6, с. 11];

– для вербування – момент досягнення домовленості з особою, яку вербують для експлуатації / момент вчинення дій, пов'язаних із набором потерпілої особи працювати чи надавати певні послуги;

– для переміщення – зміна місця перебування людини: момент переміщення людини суб'єктом кримінального правопорушення з одного місця в інше;

– для переховування – момент переховування людини суб'єктом кримінального правопорушення;

– для передачі – момент здійснення суб'єктом кримінального правопорушення самої передачі людини;

– для одержання – момент встановлення фактичного контролю з боку одержувача над поведінкою потерпілої особи [6, с. 311].

Спосіб вчинення кримінального правопорушення. Не є обов'язковою ознакою для торгівлі людьми, але є обов'язковою ознакою для інших форм вчинення кримінального правопорушення (вербування, переміщення та ін.). Законодавець визначив такі способи вчинення зазначених форм кримінального правопорушення:

1. Примус.

2. Викрадення.

3. Обман. Різновидом обману є зловживання довірою, тобто «використання особою в своїх інтересах упевненості, переконаності в її сумлінності, чесності, добропорядності іншої особи – на шкоду останньому [8, с. 33].

4. Шантаж. Використання психічного насильства, яке полягає в погрозі розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі бажають зберегти в таємниці [9, с. 33].

5. Використанні матеріальної чи іншої залежності потерпілого.

6. Використання уразливого стану потерпілого. Уразливий стан – зумовлений фізичними чи психічними властивостями або зовнішніми обставинами стан особи, який позбавляє або обмежує її здатність усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними, приймати за своєю волею самостійні рішення, чинити опір насильницьким чи іншим незаконним діям, збіг тяжких особистих, сімейних або інших обставин [6, с. 313].

7. Підкуп третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію.

Способи є альтернативними, тобто для наявності об'єктивної сторони достатньо встановити використання одного із зазначених в диспозиції ст. 149 КК України способу.

Ч. 2 ст. 149 КК України (кваліфікований вид торгівлі людьми) передбачає такі способи вчинення цього КК України, які підвищують його суспільну небезпечність:

1. Використання свого службового становища.

2. Поєднання з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого чи його близьких.

3. Поєднання з погрозою застосування такого насильства.

Ч. 3 ст.149 КК України (особливо кваліфікований вид торгівлі людьми) передбачає такі способи вчинення цього кримінального правопорушення:

1. Поєднання з насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого чи його близьких.

2. Поєднання з погрозою застосування такого насильства.

Для кваліфікації дій за ч. 2 або ч. 3 ст. 149 КК України достатньо встановити використання хоча б один із зазначених способів.

Способи вчинення цього кримінального правопорушення не є обов'язковою ознакою у випадках, коли потерпілим є малолітня / неповнолітня особа.

Інші ознаки об'єктивної сторони даного кримінального правопорушення не є обов'язковими для кваліфікації.

Дії суб'єкта кримінального правопорушення, пов'язані з незаконним переміщенням потерпілого через державний кордон України, повністю охоплюються ч.1 ст.149 КК і додаткової кваліфікації за ст. 332 КК не потребують.

Наслідки не є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони даного кримінального правопорушення.

Встановлення ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення виконує значну роль для його правильної кваліфікації та відмежування від суміжних діянь (і кримінально протиправних, і некримінально протиправних).

Список використаних джерел

1. Пионтковский А.А. Объективная сторона состава преступления / А.А. Пионтковский // Курс советского уголовного права. М. : Изд-во Наука, 1970. Т. 2. С. 131–183.

2. Кудрявцев В.Н. Объективная сторона преступления / В.Н. Кудрявцев // Советское уголовное право. Общая часть. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1974. С. 128–143.

3. Матвійчук В.К. Обективна сторона складу злочину: її складові та зміст // Держава та регіони. Серія: Право, 2013. № 1 (39). С. 163–168.

4. Кримінальний кодекс України 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/2341-14>.

5. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, Прийнятий резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791#Text.

6. Негодченко Д.О. Юридичний аналіз структури злочину, передбаченого ст.149 КК // Науковий вісник, 2011. – № 2. – С. 306–316.

7. Підгородинський В.М. Відповідальність за торгівлю людьми за кримінальним законодавством України. Автореферат на здобуття наукового ступеня к.ю.н. Одеса, 2005. 20 с.

8. Орлеан А.М. Предмет складу злочину, передбаченого ст. 149 ККУ / А.М. Орлеан // Вісник ЗЮІ. 2005. № 3. С. 113–119.

9. Іващенко В. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми у законодавстві України. Юридичний журнал. 2005. № 8. С. 59–63.

Чорний М. В.,

доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат медичних наук, доцент;

Терьошина О. М.,

судовий експерт відділу дактилоскопічних досліджень Київського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при МВС України

ДІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ПО ВИКОНАННЮ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ»

Намагаючись вирішити проблему домашнього насильства, у грудні 2017 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», в якому запропоновано новий підхід (із використанням європейських стандартів) до боротьби з цим негативним явищем у суспільстві.

Був створений єдиний державний реєстр випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Доступ до якого мають також працівники уповноважених підрозділів органів Національної поліції України.

Організований цілодобовий безоплатний кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей для забезпечення невідкладного реагування на випадки домашнього насильства, надання консультацій щодо всіх форм домашнього насильства, визначених статтею 1 цього Закону, абонентам анонімно або з належним дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом [1].

Потрібно знати, що насильство в сім'ї може відбуватися не тільки з вини кривдника, але й з вини жертви. Тобто жертва своєю віктимною поведінкою може провокувати кривдника на агресивні дії. У разі трьох і більше випадків працівники поліції повинні офіційно виносити попередження даному члену сім'ї про неприпустимість віктимної поведінки, про що йому повідомляється під розписку.

Слід пам'ятати, що будь яку людину можна звинуватити у віктимній поведінці, адже багато наших дій і вчинків дратують інших. Психологи і криміналісти визначають, що віктимна поведінка – це несвідома або (дуже рідко) свідома поведінка особи, внаслідок якої щодо неї вчиняються протиправні дії. Тобто, будь-яка людина може